

Mezey Dezső lakatos és toronyóráás mester kálváriája

A kiegyezés évében, 1867-ben látta meg a napvilágot Hencidán, pontosabban a Hencidához tartozó Gyürüszegpusztán Mezey Dezső. Apja, Mezey Pál a Beöthy-Balásházy uradalomban gazdasági tiszt (uradalmi gépész), anyja Németh Borbála. A keresztszülők Balázsházy Bertalan és Beöthy Cecília voltak.

Mezey nem foglalkozott az előneveit (Petneházi és Hosszúmezői) jelző kétpontos ŷ-nal. Vélhetően a szakmája jobban érdekelte. A keresztlevél tanúsága szerint már négynapos korában el kellett vinni Mezőpeterdre, a római katolikus templomba megkeresztelni, mivel Hencidán csak egy református templom volt (ma is csak az van). Aztán teltek a boldog békeévek. Szülei 12 hold földön gazdálkodtak, alkalmanként béreseket is felvettek. Hencida központjában házuk is volt. De ő műszaki érdeklődését követve elszegődött Nagyváradra Daday József műhelyébe lakatosinasnak 1882-ben. Többen is lehettek inasok, mivel a legenda szerint a mester mindig úgy ébresztette őket, hogy: „Öt óra, hatra jár, mindjárt hét lesz, keljetek fel kutyák!” Aztán a szedelőzködés után kifelé az ajtóban az utolsó mindig kapott egy nyaklevest. Miért nem igyekezett jobban?

Mezey Dezső, valószínűleg Debrecenben valamikor a '30-as években

Mezey Dezső 1886-ban „szabadult”, de maradt továbbra is Daday úr Szent János utcai műhelyében. A 24–30 embert foglalkoztató „toronyóragyárban” jól haladhatott a ranglépcsőn, mivel művezetői beosztásban 1902-ben már ő vette át a céget. (Hogy tulajdonjogi is, vagy csak mint ügyvezető, ezt nem tudjuk.) Aztán megházasodott; 1907-ben megszületett fiúgyermekük (a szerző édesapja), akit szintén Dezső névre kereszteltek.

Hencidán, feltehetően 1947-ben felesége, lánya és unokája (Mezey Éva) társaságában

Készítettek a műhelyben órákat többek között Hencidába, Nagylétára (ma Létavértes) Komádiba, Berettyóújfaluba is. Érdekes, hogy a berettyóújfalui református templomba a mestere, Daday József, a katolikusba

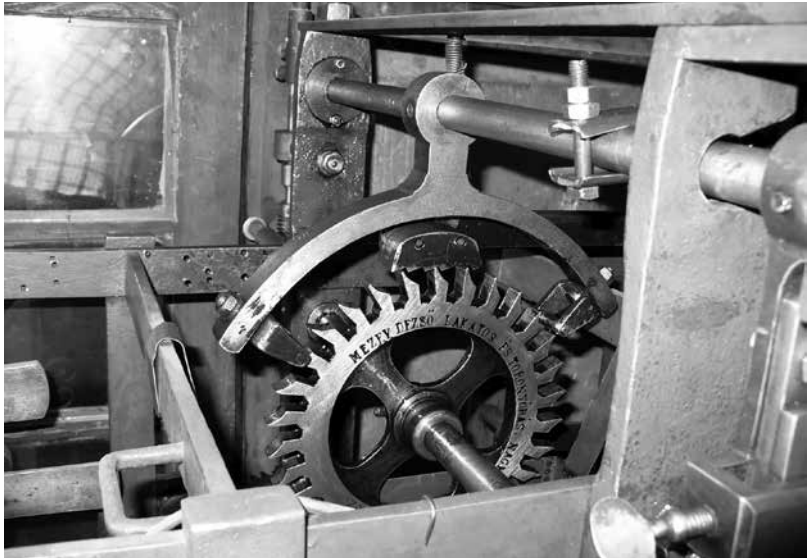
Ősei házában, Hencidán a '40-es évek elején. Lánya, Mezey Eleonóra és menyefi, Mezey Dezsőné (Szántó Margit) között

Mezeyéknek 1907-ben megszületett a fiuk, akit szintén Dezső névre kereszteltek. A képen Mezey Dezsőné (Auer Eleonóra), Mezey Dezső és ifjabb Mezey Dezső (a szerző édesapja)

pedig Mezey készítette az órát. És persze Bihar vármegye egyéb településeire is. Például a mai Bihar megye Antközségének református templomába. Egyes források szerint Rahóba is szállított órát 1923-ban (ez nyilván téves – 1913 lehetett). Rahó ma Ukrajnában, a Fekete- és Fehér-Tisza összefolyásánál található.

Állítólag 1918-ban felügyelte utoljára Mezey Dezső a nagyváradi óraszerkezeteket, más adatok szerint 1922-ig irányította az üzemet. Az biztos, hogy azt mondták neki valamikor Trianon után, hogy megtarthatja a műhelyt, ha kiírja a cégtáblára románul is a cég nevét, adatait, stb. Nyakas magyarként azt válaszolta, hogy „ha koldus lesz Magyarországon, ezt akkor sem teszi meg”. És egy emberre való szerszámmal meg a családjával hazaköltözött Hencidára. Valami postai tranzakción biztosítás nélkül odaveszett minden egyéb. De aztán Debrecenben kiváltotta az iparengedélyt, és dacosan folytatta tovább a munkáját. Valószínű, ekkor itt már csak javításokkal, karbantartásokkal foglalkozott.

A nagyváradai városháza tornyában is Mezey Dezső óraszerkezete mutatja a pontos időt mind a mai napig

A *Komádi története és népélete* kiadványban említik, hogy 1928 és 1930 között valamikor „A toronyóra javítását Mezei Dezső végezte el, 375 pengőért”. Hiszen magát az órát is ő készítette 1901-ben! (Gyakran elírták a nevét sima i betűvel, sőt egy helyen Mezeg Dezsőt írnak!) A Teleki utcában talán még lakása is volt. Aztán 1941-ben visszaadta az iparengedélyét, mert alig volt már munkája. Hazaköltözött ismét Hencidára, ott megöregedve tette a dolgát a családi gazdaságban. Aztán jött a második bécsi döntés, és visszaköltöztek Nagyváradra. A fiuk pedig 1940 és '44 között Élesden bírósági végrehajtottó lett. Aztán jött 1944-ben a front, és az új világrend 1945-ben. A fia és kis családja az utolsó vonattal menekült Hencida felé pár hónapos kislányukkal és egy 70 kilós zsákkal a hátukon. Valamint egy repatriálási jegyzőkönyvvel a zsebükben. Utánuk már zárták le a határokat. Ő és a csa-

lád másik része (felesége, leánya és kis leányunokája) már néhány nappal később a zöldhatáron Nagyléta-Cserekert térségében szökött haza az anyaországba. Azt nem tudjuk, hogy jutottak el végül Hencidára. Még néhány évet adott neki a Teremtő; 1949-ben kísérték utolsó útjára. Testvérei mellé temették Hencidán, de azt a temetőt is már régen felszámolták.

Így múlik el a világdicsősége... De a művei több helyen még ma is léteznek! Az egyik legjobb állapotban lévő, ma is üzemelő, látogatható óraszerkezet éppen Nagyváradon, a városháza tornyában működik. Szépen felújított környezetben, üvegezett szekrényben teszi a dolgát. Nagy Csaba újításának köszönhetően nem kell naponta felhúzni, egy elektronikus kiegészítő vezérli, és tulajdonképpen az inga hajtja az órát. A látogatók egyúttal megcsodálhatják a várost is madártávlatból.

Mezey Tibor